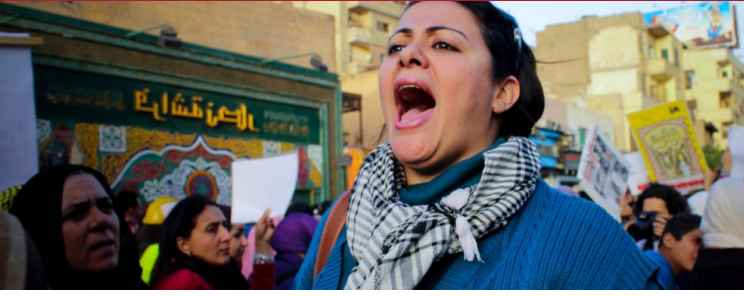

Paolo Cognetti *Nova York és una finestra sense cortines*

Dones de la riba sud del Mediterrani: lluites, drets i reptes

- Anna Palou / @annapalou
- 27/08/2018

L'any 2011, molts països de la riba sud del Mediterrani vivien les anomenades 'revolucions àrabs' o, com Occident ho va batejar, la 'primavera àrab'. La població de Tunísia, d'Egipte, del Marroc, de Líbia o de Síria, entre d'altres, cansada de la repressió policial, de l'atur i de la falta d'oportunitats i de llibertats, va prendre el carrer. Les dones hi eren per reclamar llibertat, democràcia i drets socials, entenent que aquestes lluites anaven intrínsecament lligades als seus drets. Set anys després de les revoltes, què han aconseguit els moviments de dones als diferents països? Quins reptes encara tenen al davant?

En molts països àrabs, la presència de dones al carrer durant les revolucions no s'ha traduït en el seu accés a quotes de poder

30 6

- Temes
- [Feminisme](#)

Fins en aquell moment, les dones dels països del nord d'Àfrica havien estat invisibles als ulls del món, però això no volia dir que no portessin anys lluitant i organitzant-se: **"Si hi ha hagut i hi ha canvis legislatius a favor dels drets de les dones, és perquè els moviments feministes han estat sempre vigilants**, organitzant protestes i usant les xarxes socials, que a vegades són l'únic mecanisme que tenen. No poden abaixar la guàrdia", explica la coordinadora del programa de gènere de l'Institut Europeu de la Mediterrània (IEMed), Emilie Vidal. La lluita pels drets de les dones als països de la riba sud de la Mediterrània, intrínsecament lligada a la idea d'un "Estat modern", depèn de la situació política i social de cada país, però té trets en comú i períodes que marquen la seva evolució: l'època colonial, la independència i les revolucions.

Foto: GIGI IBRAHIM

Tunísia, a l'avantguarda àrab

Els drets de les dones i la seva repressió en l'espai privat han estat marcats pels codis de família i les constitucions, que sovint no s'han acabat complint. Per exemple, la Constitució tunisiana (1959) i el Codi d'estatut personal (CEP, 1956), textos aprovats durant el Govern del president progressista Habib Bourguiba, segueixen sent els més avançats. El CEP, amb modificacions posteriors, estableix la igualtat entre homes i dones. A més, prohibeix la poligàmia, permet l'adopció i l'avortament sense autorització, l'edat mínima per casar-se són els 17 anys, la dona pot escollir i ser escollida, té dret a afiliar-se a la Seguretat Social com a autònoma i té total cobertura. Però aquest Codi s'ha posat novament a debat. "Cal modificar-lo pel que fa a l'herència, per donar els mateixos drets als germans que a les germanes", explica Wafa Elloumi, de Mouwatinet, una organització nascuda el 2011 després de la revolució amb l'objectiu de treballar per una societat moderna que respecti els drets humans des de la igualtat de gènere. I és que el Codi encara imposa, d'una banda, que **les dones tenen dues vegades menys d'herència que l'home, i de l'altra, que, si les dones musulmanes es volen casar amb un no musulmà, aquest s'ha de convertir**. Aquests passos, així com l'aprovació de la Llei integral contra la violència de gènere aquest estiu, posen en evidència que, tot i la fràgil situació política al país, les protestes de les dones han aconseguit "que no hi hagi hagut retrocessos en els seus drets, com sí que ha passat amb d'altres", remarca la investigadora de l'IMed Emilie Vidal.

Tot i tenir infrarepresentació, Tunísia és un dels països amb més quota de poder femenina: s'acosta al 39,1% de l'Estat espanyol

Tot i això, "encara que la dona tunisiana hagi adquirit molts drets i hagi demostrat la seva competència professional, l'accés a segons quins llocs de poder continua sent limitat. Al final, qui pren la majoria de decisions són homes", matisa Elloumi. Precisament, **una de les lluites en molts països àrabs és que la dona ocupi llocs de presa de decisions**: la seva presència al carrer durant les revolucions no s'ha traduït en l'accés a quotes de poder. En les eleccions tunisianes del 2014, les dones hi van obtenir el 31,3% dels escons, segons dades d'Inter-Parliamentary Union (IPU), i per primera vegada una candidata, Kalzum Kannou, va presentar-se a la primera ronda. Tot i tenir infrarepresentació, és un dels països amb més quota femenina. De fet, s'acosta a la de l'Estat espanyol (39,1%) i supera països europeus com Grècia, Itàlia, Àustria o Luxemburg.

El Líban, la lluita per ocupar el Parlament

A l'altra cara de la moneda s'hi troba el Líban, un país que no va viure la revolució àrab i que té un sistema polític molt més complex: el Parlament està dividit en 18 sectes que corresponen a les diferents comunitats, cadascuna amb aplicació pròpia de la llei i amb 15 estatuts personals diferents, que regulen a la seva manera el divorci, la violència de gènere, el dret de la dona al treball, etc. Això dificulta molt l'avenç legislatiu. "Volem una llei civil per a tothom. Quan la tinguem, molts dels problemes s'acabaran, perquè tothom serà igual i deixarem de dependre de cada secta", assegura Ghenwa Canzoni Jurdi, de Women in Front, una ONG libanesa que té per objectiu l'apoderament i l'augment de la participació de les dones en la vida política i social del país. **"El Líban és un país sectari i patriarcal; per això sobretot les dones pateixen la discriminació de les lleis"**, hi afegeix, i per això aposten per establir un sistema de quotes que assegurí la seva presència. Tot i que la Constitució libanesa, amb les modificacions successives des del 1923, recull la igualtat política, ara mateix les dones representen un 3,1% al Parlament, és a dir, que tenen 4 dels 128 escons. El Líban manté lleis colonials franceses que recullen, per exemple, que les dones no poden transmetre la seva nacionalitat als fills. "Si aconseguim que les dones arribin al Parlament, es posaran sobre la taula altres debats que els homes no volen, com la custòdia, la nacionalitat o la violència. Però també sobre medi ambient o economia, per exemple", explica amb esperança Canzoni Jurdi.

Foto: NAZRA FOR FEMINIST STUDIES

Egipte, evitar el retrocés de drets

Els moviments feministes del Líban s'emmirallen en les lluites a Tunísia, un dels països capdavanters en els drets de les dones i on també la revolució, en certa manera, va ser exitosa. Contràriament a Egipte, després d'apartar Hosni Mubarak del poder i que els Germans Musulmans guanyessin les eleccions, el cop d'Estat militar es va imposar i va desplaçar el Govern democràtic per tornar als aires de totalitarisme. Ara, Abdel Fattah al-Sisi governa, i, amb ell, els moviments socials cada cop són més febles. Això no vol dir que no siguin al carrer. **“Tot i que les dones es van mantenir al costat dels homes en la lluita contra la injustícia i la tirania fins que el vell règim va ser enderrocat, han estat un dels grups més exclosos i marginats de tots els àmbits polítics, econòmics i legals”**, denuncia Salma Shash, de Nazra, una organització nascuda el 2007 que treballa pel moviment feminista al nord d'Àfrica. La lluita a Egipte ve de lluny: “Fa més de 100 anys que s'està lluitant pel dret de les dones a la participació política activa, a la votació, a l'educació, contra la violència i per la reforma de polítiques que discriminin les dones”, remarca l'activista. Des de la revolució del 2011 hi ha hagut més participació activa i aquesta s'ha plasmat en els resultats de les eleccions: 2011-2012 (2%, 10 diputades) i 2014-2015 (14,9%, 89), segons l'IPU.

De fet, **les dones són les que més repressió van patir durant les protestes de la revolució**. Tot i ser les cares visibles, van ser també les que van ser violades i assetjades pels carrers per tal de transmetre por i evitar que protestessin, explica Emilie Vidal, de l'IEMed. Van ser una arma de guerra. Segons Shash, aquests delictes han estat monitorats els últims anys per organitzacions i grups feministes que han documentat més de 500 casos d'agressions sexuals massives, **incloent-hi violacions en grup, agressions sexuals individuals i múltiples i assetjament sexual**. “En aquests casos, els delinqüents han tingut impunitat fins ara, a excepció de l'acusació d'alguns involucrats en els delictes comesos el 2014, durant les celebracions de la presa de possessió del nou president, perquè es van gravar imatges i el Govern no va tenir més remei que condemnar-ho”, explica Shash. Aquest va ser el cas de l'agressió a una noia per part d'una dotzena d'homes, que va provocar que se signés el decret que esmena el Codi penal i que criminalitza l'assetjament sexual i el sanciona. La modificació de la Constitució el 2014 marca una bona línia pels guanys de les dones, tot i que la situació en el sistema judicial, per exemple, segueix sent problemàtica. El Consell d'Estat es nega a nomenar dones jutgesses, malgrat que la Constitució ho permet. Tot i això, “és important assenyalar que les que són membres de partits polítics realitzen un treball sorprenent per la lluita contra la violència, a més d'involucrar-se en totes les qüestions relacionades amb l'espai polític”, valora Salma Shash.

A Egipte, grups feministes han documentat més de 500 casos d'agressions sexuals massives

Tunísia, Egipte i el Líban són tres exemples de països de la riba sud de la Mediterrània que comparteixen lluites conjuntes i es diferencien en molts aspectes, de la mateixa manera que s'alineen i es distancien de Palestina, del Marroc o d'Algèria. Tots tenen en comú un passat colonial i una tradició patriarcal, com els països europeus, que encara marca les legislacions, limita l'accés de les dones als llocs de poder i les menysté davant l'home; un fet que legitima la violència. Tot i ser un país de referència, Tunísia, “com els altres països àrabs, encara ha de lluitar contra el sexisme —sobretot en els llocs de presa de decisions—, la independència econòmica o el terrorisme”, matisa Wafa Elloumi. “**La nova Llei de violència contra les dones a Tunísia o l'eliminació del dret dels violadors a escapolir-se de la condemna** si es casen amb la seva víctima al Líban, a Jordània i al Marroc serveixen d'inspiració per continuar la nostra lluita universal”, reafirma Salma Shash des d'Egipte. Les lluites en els països de la riba sud de la Mediterrània tenen dinàmiques similars, però també les tenen amb els països de la riba nord. En el fons, els mecanismes de pressió són els mateixos: “Fem de 'lobby', fem campanyes, treball amb mitjans de comunicació, protestes al carrer, anem al Parlament, fem ús de les xarxes socials, etc., i totes aquestes pràctiques són similars a Europa i als països àrabs”, valora Ghenwa Canzoni Jurdi, de Women in Front. Tant al nord com al sud, la feina és la mateixa: **posar fi al flagell de la violència de gènere i la cursa per ocupar espai públic i llocs de poder**. Emilie Vidal, de l'IEMed: “Aquí estem avançades en algunes coses, però en d'altres ens toca mirar cap a Tunísia”.

Aquest contingut forma part de la revista '[Feminisme\(s\)](#)', guanyadora del premi Montserrat Roig 2018 de l'Ajuntament de Barcelona en la categoria de periodisme social.

[Inicia sessió](#) per poder descarregar el reportatge en format PDF i EPUB. Si encara no ets usuari de CRÍTIC, [registra't ara](#).

TAMBÉ ET POT INTERESSAR

[A pas lent contra el patriarcat als països de la Mediterrània](#)

[Mar Carrera](#)

[El llegat de les 'primaveres àrabs'](#)

[David Forniès \(@davidfornies\)](#)

Deixa el teu comentari

[Inicia sessió](#) per enviar el teu comentari.

[També a Reportatges](#)

• [dilluns, 20 agost 2018](#)

[Les tasques de cura: què són, qui les fa i per què s'haurien de remunerar](#)

• [dijous, 12 set 2018](#)

[Tenir fills és una obligació? Cinc preguntes \(i moltes respostes\) sobre la maternitat](#)

- [diumenge, 5 agost 2018](#)

[El tràfic d'humans i l'esclavitud moderna a la Catalunya del segle XXI](#)